Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Ս. ՄԵԼԻՔ-ՍԵԹՅԱՆ

„ԱՆԱԹԵՄԱ“-ից

ՄԻՆՉԵՎ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՔԱՆՇԱՆԸ

—

Հ. ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԻԿ ԹԱՏՐՈՆ

1938 Թ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀՈԲԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

22 NOV 2017

Ս. ՄԵԼԻՔՍԵԹՅԱՆ

„ԱՆԱԹԵՄԱ"-ԻՑ
ՄԻՆՉԵՎ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՔԱՆՇԱՆԸ

Հ. ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԻԿ ԹԱՏՐՈՆԸ

1933 Թ.
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՀՈԲԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

1/3

ԱԶԳԱՅԻՆ
ՀԱՄԱՐ
III-2326 գր

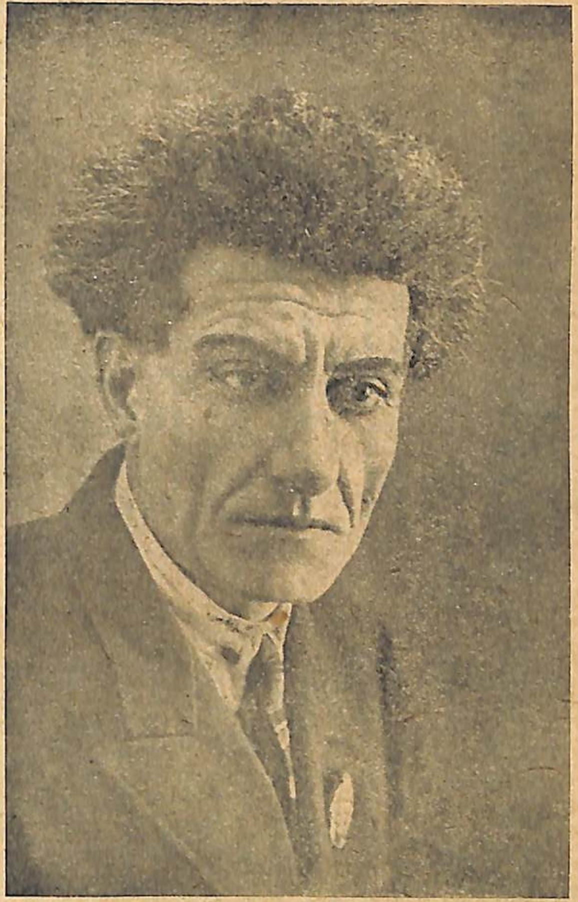

Հ.Ս.Խ.Հ. ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՏԻՍՏ

ԱՄՈ—ԽԱՐԱԶՅԱՆԻ

ԲԵՄԱԿԱՆ ՅԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՅՈՒԹՅԱՆ
35-ԱՄՅԱ ՀՈԲԵԼՅԱՆԻ ԱՌԹԻՎ

Ս. ՄԵԼԻՔՍԵԹՅԱՆ

«ԱՆԱԹԵՄԱ»-ԻՑ ՄԻՆՉԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՔԱՆՇԱՆԸ

(ԱՄՈ ԽԱՐԱԶՅԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ 35-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ)

90-ական թվականներին հայկական թատրոնն ու նրա դերասանը ցարական «դերժիմորդաների» աչքի փուշն էյին: «Այլացեղերի կյանքի» այդ յերևույթը նրանց խորթ ու անբարեհույս էր, մի «ավելորդ չքեղություն»: Յեվ պետական բյուրոկրատական մեքենայի համապատասխան զսպանակները սղմելով՝ սատրապները աշխատում էյին սահմանափակել թատրոնի գործունեյության շրջանակները: Քանի քանի պիեսներ արգելվել են բեմադրելու, քանի ներկայացումներ ընդհատվել են «վստահություն չներշնչելու» պատճառով, քանի նորաստեղծ խմբեր են կազմալուծվել, թատրոններ փակվել: Քանի-քանի անգամ այս կամ այն սատրապի կողմից առաջարկվել է դերասանական խմբերին քսան չորս ժամվա ընթացքում հեռանալ իր իշխանության հանձնված տերիտորիայի սահմաններից: Արյունախում «դերժիմորդան» չէր սիրում, յերբ գյուղում կամ գյուղաքաղաքում ներկայացումներ էյին տրվում: Չէր հանդուրժում, յերբ չքավոր խավերով բնակեցված հեռավոր ծայրամասերում թատրոններ էյին գործում: Ծայրամասերը նրանք «վտանգավոր վայրեր» էյին համարում ու նրանց կուլտուրական շարժման նվազ արտահայտությունների դեմ անգամ անագորույն էյին:

Հայ դերասանն այս թշնամուց բացի, ուներ նաև ուրիշ թշնամիներ: Ամենաանտանելին՝ պնդաճակատ քաղքենին էր: Օրինակ, քիչ-շատ ունևոր «մոքալաքին» դեռ համառում էր դերասանի գոյությունը «դեյուրե» ճանաչելու: Նրան ու նրա արվեստը համարում էր «խառնածին ու անպատվաբեր» մի կատեգորիա: «Տուտուց փեշակ», «աղքատ ու սոված Ղազարոս», «լոթի պաժարնի», «լպստած», մի խոսքով՝ քաղքենու լեկսիկոնում ամբարված վատագույն վորակումներն ու դերասանը սինոնիմներ էյին: Յեթե մեկը (մանավանդ վորոշ դիրքի պատկանող ընտանիքի զավակը) վորոշում էր նվիրվել թատրոնի գործին, նա նրանց աչքում «ռիսկի» էր յենթարկում իր ընտանիքի դիրքը, անունը, իր անձնական պատիվն ու ապագան: Այս պայմաններում նրա քայլը, իրոք, հերոսական մի ակտ էր:

Ահա այսպիսի հասարակական ու բարոյական ֆոնում թատերական աշխատանքների մարզը մտավ

Հ-ի ժողովրդական արտիստ Ամո Խարազյանը, վորի գործունեյության 35-ամյակը այս տարի լրանում է:

Այդ քայլը նա կատարեց իր շրջապատի կարծիքի ու նախապաշարումների դեմ անհաշտ պայքար մղելով: Ունևոր ընտանիքի զավակ լինելով, նա գիտեր, վոր այդ ուղին անձնական բարեկեցության յերաշխիքներ չեյին տալու և բարոյական ու նյութական զրկանքները անխուսափելի էյին: Վոչ ծնողների թախանձանքներն ու սպառնալիքները, վոչ բարեկամների ու ծանոթների խրատներն ու պժգանքը չկարողացան թեքել ու վոչընչացնել յերիտասարդի վճիռն ու տենչանքները:

Տակավին 16 տարեկան հասակում ծնողները նրան ուղարկում են Մոսկվա՝ բարձրագույն կրթություն ստանալու, յենթադրելով, վոր օտար միջավայրում և ուսման տարբեր պայմաններում նա կզատվի թատերական մարմաջից: Վորքան մեծ է լինում ծնողների զարմանքը և հոր (Ներսիսյան դպրոցի դասատու, Թիֆլիսի վանքի քահանա) զայրույթը, յերբ իրազեկ են դառնում, վոր Համոն փոխանակ համալսարանի համար պատրաստվելու, արդեն յերկու տարի յէ, ինչ ուսանում է նշանավոր Նեմիրովիչ Դանչենկոյի (Մոսկվայի գեղարվեստական թատրոնի հիմնադիրներից մեկը) ֆիլարմոնիայում: Կատարյալ սկանդալ: Այդ օրվանից դադարում է նրան նյութապես աջակցելուց: Հայրական անողոք «էմբարգո»-ն վատթարացնում է նրա վիճակը և ստիպում նրան վերադառնալու Թիֆլիս (1898 թ.) սակայն անզոր է լինում հանգցնելու նրա թատերական ցնորքները: Ֆիլարմոնիային արդեն հաջողվել էր յերիտասարդ Խարազյանի թատերական անձև ու մշուշապատ հասկացողությունները՝ ընդարձակ գիտության միջոցով գիտակցական վորոշ սիստեմի վերածել, վորը չեյին կարող խախտել վոչ կաթոգին մոր աղերսալից արցունքները, վոչ հայրական սպառնալիքներն ու «էմբարգո»-ն և վոչ էլ բարեկամների ու ծանոթների յերես դարձնելը:

Մի կողմից ընտանեկան դաստիարակություն, մյուս կողմից՝ Ամո Խարազյանի սոցիալական շրջապատի, հայ և յեվրոպական գրականության, հայրենի մամուլի, դպրոցի (Ներսիսյան դպրոց), թատրոնի, և յերրորդ՝ Մոսկվայի հայ գաղութի ու լիբերալ մտքերով համակված ֆիլարմոնիայի մթնոլորտի մատուցած հոգեկան սնունդը նրան դարձրել էյին խանդոտ պատրիոտ:

Ու յերբ Ֆիլարմոնիայի ընկերներն ու դասատուները նրան հորդորում էյին մտնելու ռուսական թատրոն, մերժում է, մտածելով վոր այդ քայլն անօրինակ դասալքություն կլինի: Նրան քաշողը միայն ծննդավայրի, հարազատ միջավայրի կարոտը չեր, վո՛չ, այլ՝ գլխավորապես գաղափարական վերամբարձ մղումները, վորոնք ամենևին թույլ չեյին տալիս խզվելու «վաթան»-ից: Հայ թատրոնի աճումը նրա համար կենսական շահագրգռություն էր: Հայ ժողովուրդն ունի իր ազգային իդեալները, իսկ թատրոնը պիտի դառնա այդ իդեալների լավագույն կրողներից մեկը: Այդ իդեալներին հետապնդելու համար թատրոնը պիտի լավ կազմակերպվի: Վորքան ուժեղ լինի թատրոնը, նույնքան

իրականներ կունենա կուլտուրական ժողովուրդների ընտանիքը մտնելու : Հայ թատրոնը պիտի դուրս գա հալածական ու մուրացիկ դրությունից, նա պիտի իր

Ատո-խարազանը 1898 թվին

շուրջը հավաքեր թատերական լավագույն գործիչներին, դեկորացիան [illegible] : Տոկուն աշխատանքի միջոցով նրանք [illegible] համակրանքն ու [illegible] Հայ հասարակական բոլոր խավերի կուլտուրական [illegible] : Այն ժամանակ նա կդառնա կուլտուրական երևույթի [illegible] մեկը, [illegible] որոնք չեն կարող խորթ[illegible] մի սառույց, [illegible] ու [illegible] պաշտպանողական, [illegible] քաղաքին :

Այս խոհերով, ժամանակի այս [illegible] ամենահեղինակավոր [illegible] Մոլիերյան [illegible] հետո, առաջին անգամ [illegible] Թիֆլիսում «Վերդ ավանդականների» թատրոնի բեմը :

Այդ թվին Թիֆլիսը վերածվել էր դրամատիկական խոսքի շունչը : Զբաղված հասարակական ու թատերական գործիչների բազում [illegible], Թիֆլիսի հայ հասարակությունը [illegible] դրամատուրգական [illegible] կարգերը : Փոխվելու : [illegible] մի ձեռնարկի [illegible] : Մի՞թե նրանց [illegible] խուսափելով հասարակական-կուլտուրական խոշոր նշանակություն ունեցող մի գործի կազմակերպումից : Այդ վերաբերմունքը [illegible] նրա պաշտոն [illegible] խոսքը :

«Վերդ ավանդականների» թատրոնն [illegible] հայտ, Հայկական թատերական [illegible] երկնքի [illegible] ու մասնակցելու «Թատրոնական կամարը» չեղավ [illegible] ներկայացում—

ներին : Ցնծանքով հավաքված ժողովրդական դերասանին [illegible] : Ներկայացումների մշտական հաճախորդներ արհեստավորներն, բանվորները ու մանր առևտրականները եկին, որոնք [illegible] իրենց [illegible] ցույց տալ նրանց : Սակայն սրանք [illegible] քաղաքացիներ [illegible] թատերական [illegible] և նա [illegible] փակել թատրոնը : Այս դեպքը [illegible] հարված հասցրեց Ատո-Խարազանին : «Փարիզանիկը» չեղավ ներկայացումներ [illegible] «Հայաստանի [illegible] ընկերության» [illegible] : «Հա[illegible] ընկերության» [illegible] իր մասնակցությունը : Մի կողմից նա [illegible], մյուս կողմից՝ [illegible] ընկերությունները, վորոնք իրենց [illegible] : «Հա[illegible] ընկերություն» [illegible] : Սակայն [illegible] ու [illegible]—

Վող [illegible] բոլորը [illegible] : [illegible] Թիֆլիսի [illegible] Հայ [illegible] ընկերության [illegible] : Նա [illegible] հեռու [illegible] :

Ներսում պատրաստ[illegible], [illegible] և [illegible] : Սակայն թատերական [illegible] մի [illegible] : Այն [illegible] Մոսկվայից [illegible] : Հայ [illegible] : Այն [illegible] «Հոգեվարք» [illegible] «Կործանված» [illegible] թատրոնը [illegible] : Այն [illegible] : Ցեղ, [illegible] «մեկենաս»-ների [illegible] : Կոնֆլիկտը [illegible]—

բացավ: Ու դեռ սեզոնը չվերջացած, նա հրաժարական ներկայացրեց «Մարդասիրական ընկերության» ու հեռացավ:

Նա ապրեց իր կյանքի ամենախոր ու դառնալից հիասթափության շրջաններից մեկը:

Նրան թվում էր, թե ամենաթանկալին իղձն էր կողոպտված, ամենադուրգուրած հույսերը խորտակված: Վորքան անողորմ գտնվեց իրականությունը, վորին դեռ յերեկ իր ամբողջ ուժով հավատում էր: Յերեկ այդ իրականությունը նրան հաճելի, մտերիմ ու փաղաքուշ էր, իսկ այսոր...

Տխուր քայլերով ու խռովահույզ մտքերով նա սկսեց ման գալ փողոցներում: Ի՞նչ անել, ո՞ւր գնա՞լ...

Հանդիպեց իր մեծ յեղբոր դպրոցական վաղեմի ու մոտ ընկերոջը՝ Ստեփան Շահումյանին (վորը հաճախ էր լինում իրենց տանը) և պատմեց սիրտը: Ուշադիր Շահումյանը մխիթարական շատ խոսքեր ասաց, գոտեպընդեց ու խորհուրդ տվեց Բալախանում բանվորների համար ներկայացումներ կազմակերպել: Նրա անձնական միջնորդությամբ ու յերաշխավորությամբ Ամո Խարազյանը կապվում է բանվորության հետ և մինչև ամառը բանվոր-սիրողների հետ միասին ներկայացումներ կազմակերպում բանվորական աուդիտորիայում:

Բալախանում նրա համար մի նոր աշխարհ, մի նոր կյանք է ստեղծվում: Շահումյանի բացատրություններն ու խորհուրդները, հեղափոխական բանվոր-սիրողների անկաշառ ու վարակիչ վոգևորությունը, նրանց օրինակելի համերաշխությունն ու ընկերական պարզությունը, դեպի թատրոնը ցույց տված նրանց լուրջ մոտեցումը վերակենդանում է նրա հոգեկան հավասարակշռությունը:

Բաքուն խոչտանդեց նրա իղեալները, նույն Բաքուն ծնունդ տվեց նոր, ճշմարիտ ու հզոր իղեալներին:

Բանվորական միջավայրը, բանվոր սիրողների ու հանդիսականների հետ ունեցած ամենօրյա հանդիպումներն ու զրույցները, իր անձնական դիտողականությունը նրան նոր կենսափորձ, նոր տրամադրություն հաղորդեցին:

Բալախանից հետո նրա առաջ կրկին մի դիլեմմա դրվեց: Գնա՞լ բուրժուական ու «հարգի» թաղամասերի թատրոնը և դերասանական բարձր կարիերա ստեղծել, կորզելով այդ թաղամասերից «փառքի դափնիներ», թե՞ գնալ քաղաքի ծայրամասերը, մոռացված անկյունները դեմոկրատական վարի խավերի մոտ: Ճանաչված ու առաջնակարգ բեմի գործիչ դառնալու շոյանքին անձնատուր լինե՞լ և սանձահարել մաքուր ու ազնիվ սոցիալական մղումները, թե՞ գնալ այնտեղ, վորտեղ այդ զգացումներն ու մղումներն աճման համար պարարտ հող կգտնեյին: Բալախանին նրան շատ բան էր սովորեցրել: Նա նախընտրեց յերկրորդ ուղին:

Թիֆլիսում նա նորից կապվեց ավճալյան աուդիտորիայի հետ և սկսեց ներկայացումներ տալ (թատրոնի մուտքը 4-ից 10 կոպեկ): Կարճ ժամանակից հետո Ամո Խարազյանը դարձավ բոլոր հայ բանվորական ներկայացումների ղեկավարը: Նրա շուրջը համախմբվեցին անձնվեր ու անշահասեր բանվոր-սիրողներ, վորոնք այն օրերին աննկատելի կերպով խոշոր գործ եյին կատարում:

Ավճալյան աուդիտորիայից հետո Ամո Խարազյանը իր ներկայացումները փոխադրում է Հավլաբարում գտնվող Մուրաշկոյի փոքրիկ թատրոնը, վորտեղ թատերական սիրողների հետ միասին հիմնադրում է հայ դրամատիկ սեկցիան: Ցեվ Ավճալյան աուդիտորիայում և Մուրաշկոյի թատրոնի գործին նրան ուղեկցում էր քրոնջան ու անձնվեր դերասանուհի Զաքեյը: Թատրոնի շուրջը համախմբված սիրողները ներկայացումների տոմսերը ցրում եյին գործարաններում: Ամո Խարազյանը իր անդուլ ու բեղմնավոր աշխատանքի շնորհիվ արդեն գրավել էր Թիֆլիսի հայ բանվորության ու այլ չքավոր զանգվածների խոշոր համակրանքը: Նա թատերասեր հանդիսականների հարազատ ու մերձավոր գործիչն է դառնում, «մեր Ամոն»:

1904—905 թատերաշրջանում դերասան Արաքսյանը Հավլաբարում կապալով վերցնում է նորակառույց մի թատրոն և Ամո Խարազյանին հրավիրում է այդ թատրոնի խմբում մասնակցելու:

Չքավոր թաղամասերում, բանվորության շրջաններում աշխատելով, նա աստիճանաբար սկսում է հասկանալ տիրող հասարակական-քաղաքական կարգերի եյությունը, իր բանվոր հանդիսականների գործադուլների և ցույցերի իմաստը, նրանց դասակարգային պայքարն ու պահանջները: Խորասուզվելով այդ թաղամասերի՝ արտաքնապես գորշագույն, սակայն ներքնապես թրթռուն ու յեռացող կյանքի մեջ, նա սկսում է պարզորոշորեն տեսնել ու ըմբռնել սոցիալական անհավասարության ծայրագույն բևեռները: Նա տեսավ, վոր «բարեգործ» ու «բարեհամբավ» դիմակների տակ հայ կապիտալիստներն իրենց հսկողության տակ են պահում հասարակական, կրթական և գեղարվեստական խոշոր ձեռնարկներն ու կազմակերպությունները՝ իրենց դասակարգային շահերին ծառայեցնելու նպատակով: Հայ թատրոնի բուրժուա «մեկենաս»-ները, իհարկե, անտեսել չեյին կարող թատրոնի հասարակական ազդեցիկ ֆունկցիան: Նրանք շատ լավ եյին հասկանում, վոր թատրոնը գաղափարախոսական հարմարագույն զենքերից մեկն էր, վորի միջոցով կարելի կլիներ իրենց ազդեցությունը տարածել աշխատավորական մասսայի վրա: Ու նրանք ձգտում եյին թատրոնի ղեկավարությունը պահել տալ հավատարիմ ձեռքերում: Այս է պատճառը, վոր ինհարյուրական թվականների հայ թատրոնի յերկնակամարում «մեկենաս»-ների թիվը հետզհետե ավելանալ է սկսում: Ամո Խարազյանը իր գիտակից բանվոր-սիրողների հետ հասկանում էր այդ յերևույթը և անզիջող պայքար մղում թատրոնի բուրժուական լադերի «մեկենաս»-ների, նրանց գաղափարական սպասավորների, «ազգային գործիչների» և թատերական աշխատողների այն խավի դեմ, վորոնք «մեկենաս»-ների սեղանակիցներն եյին: Նրանք սուր չեյին փախցնում մերկացնել ու խարազանել հակառակորդին:

Շատ չուշաց Ամո Խարազյանը դառնում է նրանց աչքում տակլի հակառակորդ, արհամարհելի «дешевка»-յի, հայ «սանկյուլոտների» պատգամախոս, ծաղրելի մի «Դոն-Քիշոտ»:

1906 թվին Ամո Խարազյանը մեկնում է Փարիզ՝ ծանոթանալու աշխարհահռչակ Սառա-Բեռնարի, Մյունե-Սյուլիի, Դը-Մաքսի, Կոկլենի, Ռեժանի արվեստի ու

Նրանց թատրոնների հետ: Նրանցից ուսանելու շատ ու շատ կողմեր կային: Իր արվեստի մեջ կատարելագործվելու նպատակով յերկու տարի մասնակցեց թատերագետ պրոֆեսոր Պոլ-Մյունեյի (հռչակավոր տրագիկ Մյունե-Սյուլլիի յեղբոր) պարապմունքներին: Իր նոր վորոնումներով և ուղղությամբ թատերական աշխարհում նրա վրա ուժեղ ազդեցություն գործեց Անտուանի ռեալիստական թատրոնը: Բայց նա մեծահամբավ թատրոններից դուրս, խոշոր ակնկալությունններով շրջագայեց նաև Փարիզի արվարձանները, ուրին խավերին սպասարկող ժողովրդական թատրոնների աշխատանքների հետ ծանոթանալու համար:

Նրա հուսախաբությունն աննկարագրելի յեր: Արվարձաններում թաղավորում եր սանձարձակ խալտուրան: Ներկայացվում եյին կամ գռեհիկ ֆարսեր, կամ հնամաշ ու անճոռնի մելոդրամներ: Նրանք վոչնչով չեյին տարբերվում Ռուսաստանի ռայոնական թատրոնների խալտուրայից: Ահա թե «ազատ» Ֆրանսիայի ռեժիմը, փառահեղ ու հարուստ Փարիզը ինչով եր կերակրում արվարձանների բնակիչներին: Մի դեպք նրա վրա ցնցող ու անջնջելի տպավորություն թողեց: Փարիզի արվարձանների բանվոր բնակիչները մայիսմեկյան տոնին հավաքվել եյին խոշոր հրապարակներից մեկում և ցույց եյին կատարում: Սակայն բանվորական այդ բազմահազար հոյակապ ցույցը անողոք ռնությամբ ցրվեց հրշեջների ու վոստիկանների կողմից:

Յերկու տարուց հետո, 1908 թվին, թատերական նոր ու հիմնավոր գործ ձեռնարկելու գաղափարով հղացած, նա Փարիզից վերադառնում ե Թիֆլիս: Դեռ Փարիզում նա վորոշել է այդ գործը սկսել Թիֆլիսի բանվորական ամենախոշոր արվարձանում— Հավլաբարում:

Ամո Խարազյանի բացակայության ժամանակ Հավլաբարի թատրոնը (դերասան Արաքսյանը վաղուց եր հեռացել) մատնվել եր զարհուրելի անխնամության ու մոռացության: Թատրոնական շենքն ու բեմը փչանալուց փրկելու վոչ մի հոգատար ձեռք չեր գտնվել: Խալտուրան, անկարգությունները, բուֆետում և ֆոյեյում կատարվող հարբեցողությունները վանել եյին թատրոնից բանվորական մասսան: Հարկավոր եր վերանորոգել թատրոնը, կահավորել սրահն ու բեմը, վերացնել խմիչքը, սահմանել թատրոնի համար անհրաժեշտ խիստ կարգապահություն, ներկայացումների գները դարձնել չափազանց մատչելի (5—50 կոպ.), շնորհալի ուժերից խումբ կազմել և գեղարվեստական արժեքավոր ներկայացումներ տալ, սահմանելով մի կանոն, այն ե՝ ներկայացումներից առաջ բեմադրվող պիեսների մասին հանդիսականների հետ հակիրճ զրույցներ ունենալ: Թատրոնը պիտի դառնար աշխատավորների նպատակահարմար դաստիարակության լրջագույն վայրերից մեկը:

Ամո Խարազյանն իրագործեց այդ ծրագիրն՝ առանց «մեկենաս»-ների վոսկե քսակների ոգնության: Կազմակերպվեց «Նոր դրամա»-ն: Դերասանական խումբը սկսեց կիսաստուդիական պարապմունքներ ունենալ: Հրավիրվեց (հայ թատրոնի կյանքում հաղվադեպ) նկարիչ ու յերաժիշտ: Վարչա-տնտեսական յերկար նախապատրաստական աշխատանքներ տարվեց: Նոր թատրոնի կազմակերպման լուրն արդեն տարածվել եր քաղաքի հայկական շրջաններում: Բուրժուական Սոլոլակն ու նրա հանոյակատարները կծու ծաղրանքով եյին խոսում նրա մասին, նախաձեռնողին ու ղեկավարին հեղնաբար

Ամո Խարազյան.— Ռուբեն Ալոստա

«ռեֆորմատոր» անվանելով: Իսկ Հավլաբարի ու մոտակա թաղամասերի աշխատավորությունը ցնծությամբ ու արտասովոր սպասում եր «մեր «Ամոյի» ներկայացումներին: Թատրոնը բացվեց: Սրահը լիքն լեցուն հանդիսականների ներկայությամբ, ներկայացումն անցավ տրիումֆով: Սրահի ոգևորությունն անծայր եր:

Հինգ տարի գործեց այդ նոր թատրոնը, կազմակերպելով ժողովրդական բազմաթիվ ներկայացումներ: Հինգ տարվա ընթացքում նա հսկայական դժվարություններ հաղթահարեց և նույն տարիների ընթացքում նա նյութական ծանրագույն զրկանքներ կրեց: Բանի-բանի անգամ թատրոնը փակվելու վտանգի առաջ եր կանգնել, սակայն անվեհեր ու վճռական ղեկավարի ու գործին սրտացավ դերասանների դերբազույն ճիգերով վտանգը միշտ կանխվում եր: Մի կողմից թատրոնի կապալառու բանկն եր սպառնում, մյուս կողմից՝ պարտատերերն եյին խեղդում, յերրորդ կողմից ել, դաժան ռեակցիայի բարձրաստիճան [illegible] եյին հետապնդում, չորրորդ կողմից՝ «սամկյուլոտ»-ների հակառակորդներն եյին հալածում, ձգտելով ղանազան խարդախությունների միջոցով անվարկել թատրոնը, խայտառակել նրա անխոնջ ղեկավարին ու կոլեկտիվին:

Թատրոնի խումբն ամբողջ տարին հանգիստ չուներ: Քաղաքում 8—9 ամիս անընդհատ աշխատելուց հետո նրանք մեկնում եյին Անդրկովկասի գավառական կենտրոններն ու շրջանները, Հյուսիսային Կովկաս և Ղրիմի ղանազան վայրերը: Բացի շրջանային և գավառային կենտրոններից, խումբը ներկայացումներ եր տալիս այն գյուղերում, վորոնց համար կարողանում եյին թույլտվություն ստանալ կառավարությունից:

1913 թվին թատրոնն այլևս չկարողացավ դիմանալ պայմանների ու ծախքերի առաջ: [illegible] խոշոր դեր կատարած «Նոր Դպրոց»-ն փակվեց: 1913—14 թվին, Ամո Խարազյանն իր խմբով թատերաշրջանն անցկացրեց Լենինականում:

«Նոր Դպրոց» ժողովրդական թատրոնից զատ, նույն ժամանակաշրջանում, քաղաքի մի ուրիշ թաղում, Վերայի կամուրջի մոտ աշխատում էր Զուբալովի անվան ժողովրդական Տան թատրոնը (Մարջանիշվիլու ներկայիս թատրոնը): Այդ թատրոնում զանազան ազգությունների դրամատիկական խմբերի հետ միասին գործում էր նաև հայկական սեկցիան (հիմնադրըվել էր 1909 թվին): Սեկցիայի մեջ մտնում էյին և բանվորներ ու գործակատարներ, և համալսարանի ուսանողներ, և դրամատիկական—համարակական գործիչներ, վորոնք գնահատելի դեր էյին կատարում աշխատավորության առողջ ճաշակի դաստիարակության գործում: Ժողովրդական Տան թատրոնի ներկայացումները տրվում էյին շատ մատչելի գներով: Զանազան ժողովրդական դասախոսությունների պատճառով դրամ. սեկցիայի պարապմունքը մեծ չափի չէր հասել: Վոչ մի [illegible], սեկցիան անհնար էր համարում գործը շարունակել: Ու ահա 1914—15 թատերաշրջանում սեկցիան Ամո Խարազյանին հրավիրում է թատրոն՝ ռեժիսորի և դերասանի պաշտոնով, ուր և նա աշխատում է մինչև 1917 թիվը:

«Մեր Ամոյի» աշխատակցության շնորհիվ Հայկական [illegible] ժողովրդական Տան թատրոնի հետ:

Բուրժուական թատրոնի հովանավորողների և սպասավորների ճաշակը [illegible] Ամո Խարազյանին ու նրա համախոհներին [illegible]: Նրանց տեղը [illegible], յերբ «խռովարարները» Ամո Խարազյանի ղեկավարությամբ սկսեցին երեկոյան հրապարակային [illegible] ու ճառերում [illegible] ժողովրդական Տան [illegible] և բուրժուական թատրոնի [illegible]: «Փողոցի թատրոնականները» [illegible] «Մեկյորմենի տաճարի» [illegible] և նրա հովանավորողներից «ատենաբար» մուտք գործելու իրավունք հայցել: [illegible] ծիծում էյին նրան իր համախոհներից ու գործակիցներից մեկուսացնել, [illegible] «խռովարարին» [illegible] հրապարակային «անաթեմների»: [illegible] Նրա յուրաքանչյուր [illegible] ուրախություն էր պատճառում հակառակորդին: Բայց «խռովարարը» անձեռնմխելի էր: Ցերեկը չէր մտածում [illegible] իր կաղապարական ու բարոյական պիեր-

[illegible]

պատմությունը նպատակով: Համագումարի աշխատանքների [illegible] Թիֆլիսի [illegible] Ամո Խարազյանն էր: Համագումարի [illegible] վերածվեց քաղաքական մի ցույցի: [illegible] ներկայացուցիչները [illegible] պատմում էյին [illegible] կուլտուրական և գեղարվեստական ձեռնարկների դեմ մղվող [illegible] մասին: Այդ համագումարում [illegible] ունեցավ նաև Ամո Խարազյանը, վորը, [illegible] հայ [illegible] մեջ ունեցած այն [illegible], վորոնք [illegible] կուլտուրական կյանքի, մասնավորապես հայ թատրոնների աշխատանքների [illegible]: Ցերեկ համագումարի [illegible] բողոքներն ու [illegible] հասան ծայրագույն [illegible] [illegible]

Միասնական [illegible] [illegible] ձևերը, վորոնք,

ավելին, Աշտարակեցում ամբողջված պաշտպանական-
բուրժուական «անկախ ու ազատ» Հանրապետության-
ների հատվածով կրկին ամբացան ու սիրեցին
սերմել . . .

Դաշնակցական ավանտյուրի հետևանքները, Հայ մարտական նացիոնալիզմի կողմից ախտատակությունն հավաքած ծանր վերքերը, այս և Աշտարակեցու ազգությունների առանձին բուրժուական Հանրապետությունների կողմից Հրահրված պատերազմին շավիկելը, ազգամիջյան կատաղի հալածանքներն ու արդյունաշական կոտորածները, աշխատավորության անլուր չահագործումն ու թշվառությունը վերջնականապես Ջախջախեցին այն նացիոնալիստական ռոմանտիկայի վերջին մնացորդները, վարանք ընդու պաշտպանել եղին նրան պետականությունն հեռավոր խորքերում: Նա կանգնեց Հոկտեմբերյան Հեղափոխության պաշտպանության դիրքերի վրա:

1918 թվին, մենշևիկների տիրապետության օրերին, Թիֆլիսում կազմակերպվեց միության մեջ մտնող բանվոր բանաստեղծների կազմակերպեցին «Պրոլետկուլտ» անունը պրոլետար—գրողական մի կազմակերպություն: «Պրոլետ—կուլտ»—ի անդամներն այդ կազմակերպության մեջ գալով հեղափոխական—պատերազմական աշխատանքներ եղին տանում բանվորության մեջ: «Պրոլետ—կուլտ»—ը վարուշեց թատերական մասի ղեկավար նշանակել Ամո Խարազյանին, որը քիչ չափով չեր ուժանդակել նրա կազմակերպման գործին: «Պրոլետ—կուլտ»—ը սկսեց ընդարձակել իր գործունեությունը ՀԽՍ-Ջանքավորները: Աշխատավոր ավելի հաշվով թատրական չեին ունենալ, վարդակի կարողանան ավելի ծավալվել: Անհնահարմար վայրը՝ Զուբալովի անվան թատրոնի շենքն եր, որի հարթած անկյունում երե

Ամո Խարազյանը «Տա ցնորված եմ»

չարտանակում եր իր աշխատանքները: Պետք եր դրաևել այդ անկյունն, միացնել ցրված կազմակերպության լուծարված գործերը և միանալ ուժերով ուժեղացնել

«Պրոլետ—կուլտ»—ի գործը: Այդ պատճառով «Պրոլետ-կուլտ»—ի բանվոր բանաստեղծների անդամապրելուն Զուբալովի տան անկյունին և նրա տարեկան ընդհանուր ժողովում պայման դրեցին անկյունը վերակառուցումն երկրորդ ձևավորել: Այդ տարիները վարչության և անկյունի անդամների չարքերում ձգտում եր հուսալ և մշակութականներ, և դաշնակցականներ ու այլ խորթ տարրեր, որոնք ջանք չեին խնայում անկյան երկից ադբեցության տակ պահելու: Տարեկան ընդհանուր ժողովը շարադաց ազդեցիկ բնույթ ունեցավ: Խորթ տարրերն աշխատում եին կանխել բանվորների կողմից «սպառնացող վտանգը»: Նրանք ընդհանուր ժողովը և ընտրությունները անորոշ ժամանակով հետաձգել տվեցին: Ամո Խարազյանը բանվորների միջած պայքարի առաջավոր շարքերում եր կանգնած: Հետագայում Թիֆլիսի հեղափոխական բանվորության դեմ ուղղված վրաց ռոզեավ-շովինիստական կառավարության պաժան ակցիաների ժամանակ «Պրոլետ—կուլտ»—ի մեջ մտնող բանվոր բանաստեղծները վտարվեցին վերլին, վտանք Թիֆլիսից վտարվեցին, վտանք եւ աննկատելի մնան անհետացող պայքարչյան: Ամո Խարազյանը չարձավ կառավարության դարանի և խուզարկության ժամանակներին «Հասարակ Հանդուրժության չենթարկ անբարեհույս քաղաքացի», որոնք գործունեությունը նրա կողմից այս կամ այն պատրվակով հետապնդվում եր:

1920 թվին, Հայաստանի խորհրդայնացման լուրն առնելով, նա անմիջապես ուղևորվեց Ղարաքիլիսա: Ղարաքիլիսայի Հեղափոխական կոմիտեն նրան նշանակեց Հրձանների թատրոնական գործի ղեկավար: Ամո Խարազյանի համար բացվել եր աշխատանքների ընդարձակ մի դաշտ, փորձել վաստակը Հեռավորությունը պետք ունեին իր վայրին խելք, իր նվիրական նպատակը իրականացնելու: Ու նա ձեռնամուխ եղավ կանգնել թյանը, առավել ու ավելի Հող բանակային ուժով սուրբ մասսայական աշխատանքներին հասավ: Դաշնակցության վերջնակերպային ավանտյուրայի ժամանակ, քաղաքացիական կռիվների ժամանակ զոհվեց դերասրում, դաշնակցական բանակի քշի ռամ Ամո Խարազյանն իր սիրելիների հետ միասին հեղափոխական ավատանդության համար ներկայացումներ եր տալիս ու հրապարակային ճառերում խրախուսում նրանց՝ հեղափոխությունը պաշտպանելու:

Այնուհետև մենք նրան տեսնում ենք մեկ՝ Երևանում (1921—1924 թ. Լուսժողկոմատի հրավերով) ու առաջարկությամբ կազմակերպում է Հայաստանի Երկրի Թատրոնը ու առաջ ՀԱՍԽ-ի մեջ Ալիքով վերականգնում Եռքանի երկարատևական աշխատանք), մեկ՝ Թիֆլիսում (1925 թվին «Պրոլետ—կուլտ»—ի և 1925—27 թ. Զակատ—ի դրամ. ակցիաներով, բանվորական ակումբների ու նոր ակումբների թատրոնական խմբակներով ղեկավարի դերում), մեկ՝ իր նախաձեռնությամբ կազմված նոր Հրեի պրոֆեսիոնալ խմբի հետ Հայաստանի գյուղերում, մինչև վեր իր պյուղերին թատրոնը ղեկավարելով է (1928 թ.) ու շաքարում խորհրդային Հայաստանի Լուսժողկոմատի Թատրական թատրոնական աշխատանքների անդրեր բաժինների ամեն, վորի Հովվեր ժողովում, միջոցում տարածելի թատրոնը նրա 31-ին լրանում է: Պետական Պյունքի թատրոնի հնում ու ժամերում վերականգնման ճշգրիտ ամեն

ՊԵՏԱԿԱՆ ՇՐՋԻԿ ԹԱՏՐՈՆԻ

5-ԱՄՅԱ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՌԹԻՎ

ՓՈՔՐԻԿ ԱԿՆԱՐԿ

1928—1933

Պետգյուղշրջիկ թատրոնի խումբը.

Հ. ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԻԿ ԹԱՏՐՈՆԸ

Խորհրդային Հայաստանի աշխատավորական զանգվածների մեջ, հատկապես գյուղում, Պետական Գյուղական շրջիկ թատրոնը մեծ ժողովրդականություն ունի։ Յեվ նա արժանի յե այդ հարգանքին, վորովհետև չկա գյուղ, ուր չլինի, գյուղշրջիկ թատրոնը։ Իսկ այն գյուղերը, ուր հայտնվում է նա, կատարյալ տոնական կերպարանք են ընդունում։ Աշխատավոր գյուղացիությունը, հանձինս շրջիկ թատրոնի ունի իր գեղարվեստական կուլտուրական լավագույն հիմնարկություններից մեկը։

Սակայն ստեղծագործական ու կազմակերպչական ի՞նչ ուղի յե անցել այդ թատրոնը, ինչպես է ստեղծվել և վորո՞նք են այն նվաճումները, վոր ձեռք է բերել նա իր գոյության առաջին հնգամյակում։ Այդ խնդիրը չափազանց կարևոր է, վորովհետև լրանում է Պետական գյուղշրջիկ թատրոնի հնգամյակը և անհրաժեշտ է մեկ ընդհանուր հանրագումարի բերել նրա կատարած աշխատանքը և ցույց տալ մեր մասսաներին կուլտուրայի ու արվեստի ճակատում աշխատող մեր լավագույն մարտիկներին։ Անշուշտ այդ թատրոնը խոշոր աշխատանք է կատարում։ Հաճախ զուրկ հարմարություններից, հաղթահարելով բոլոր դժվարությունները, թատրոնական կոլեկտիվը շրջում է գյուղե-գյուղ և հսկայական կուլտուր-գեղարվեստական աշխատանք է կատարում։ Այդ հանդամանքը հենց բնութագրում է այն խոշոր անձնվեր աշխատանքը, վոր կատարում են Պետ. գյուղշրջիկ թատրոնի աշխատավորները ժողովրդական դերասան Ամո-Խարազյանի ղեկավարությամբ. և այդ մեկը բավական է, վորպեսզի գյուղական թատրոնն ու նրա աշխատավորները խոշոր հարգանք վայելեն աշխատավորական լայն զանգվածների մեջ։ Այդ ժրաջան բեղուն աշխատանքը սկսվել է 1927 թվականից։ Իսկ մինչև այդ ժողովրդական դերասան Ամո-Խարազյանի գլխավորությամբ նախկին փոքրաթիվ դերասանական կոլեկտիվը մեկ տարի շարունակ շրջել է մեր գյուղերը վորպես կոլեկտիվ և միայն այդ տարվա ընթացքում տվել է 160 ներկայացում մեր գյուղերում։ Իսկ 1927 թվականից հետո նա արդեն ձևակերպվել է վորպես Պետական Շրջիկ Թատրոն։ Հինգ տարվա ընթացքում Պետ. Շրջիկ թատրոնը տվել է 875 ներկայացում և ունեցել է մոտ 180.000 հանդիսատես։ Թատրոնի հնգամյա պատմությունը մեկ կողմից ապացուցում է այն խոշոր կուլտուրական աշխատանքը, վոր կատարել է նա, ստեղծելով իր հանդիսատեսը. մյուս կողմից ցուցադրում է այն խոշոր կուլտուրական աճը, վոր կատարվել է մեր գյուղում։ Բավական է հիշատակել, վոր առաջին տարիներում թատրոնի ներկայացումները մոտավորապես 60 տոկոսով միշտ ձրի եյին, գյուղացիությունը փող չէր վճարում թատրոն հաճախելու համար։ Իսկ վերջին յերկու տարին հիմնովին փոխվել է մեր հանդիսատեսի դեմքը։ Յեթե սկզբի տարիներում հաճախողների ընդհանուր թվում կանայք կազմում եյին 20 տոկոսը, վերջին տարում հաճախողների 50 տոկոսը կանայք են։ Իսկ այդ մեր կուլտուրական վերելքի լավագույն ցուցանիշներից մեկն է անշուշտ։ Աշխատավոր գյուղացիությունը խոշոր ակտիվություն է ցուցաբերում դեպի թատրոնը։ Այնքան մեծ բազմություն է հաճախում թատրոն, վոր խումբը ստիպված է լինում յերբեմն, գյուղի աշխատավորության խնդրանոք, ամեն մի գյուղում կազմակերպել 2-3 ներկայացում, վորպեսզի բավարարած լինի այն խոշոր պահանջը, վոր ներկայացնում է գյուղական հանդիսատեսը։

Հինգ տարվա ընթացքում միակ թատրոնը, վոր մշտապես կատարել և գերակատարել է իր պլանը, այդ գյուղական թատրոնն է։ Յերբեք ավելի չի ծախսել, ինչ նախատեսված է յեղել պետական բյուջեյով և սովորաբար իր սեզոնը փակել է միշտ պլանների գերակատարումով և դրամական խնայումով։ Իսկ սա պակաս առավելություն չէ։ Այդ ցույց է տալիս այն խոշոր, նվիրված աշխատանքը, վոր կատարում է կոլեկտիվը և թատրոնի ղեկավարությունը։

Սակայն վո՞րն է հանդիսացել նրա ստեղծագործական ուղին, ինչ ռեպերտուար է ունեցել և ինչպիսի հաջողությամբ է բեմադրել այն։ Տարաբախտաբար մեր մամուլը չափազանց քիչ է լուսաբանել այդ թատրոնի խնդիրները, ուստի չի էլ հետևել նրա ստեղծագործական աշխատանքին։ Թատրոնի սկզբնական տարիների ռեպերտուարն անշուշտ ունեցել է խոշոր թերություններ, վորովհետև դրամատուրգիական նոր գործեր քիչ կային հրապարակի վրա։ Սակայն վերջին տարիներում գյուղական թատրոնը բեմադրել է ինչպես թարգմանական, նույնպես և ինքնուրույն դրամատուրգիայի լավ գործերը, վորոնք մատչելի յեն գյուղական գյուղին։ Վերջին յերկու տարվա ռեպերտուարի մեջ մտնում են «Ցասում», «Կարմիր ցանքս» «Անհաշտ», «Յերկու կյանք», Յերկրորդ ամենա», «Յերրորդ հարվածայինը»։ 1933 տարվա ռեպերտուարի մեջ մտնում են «Այն որը», «Կանաչ աղմուկ», Խաղաղության բանակը». «Բաղդասար աղբար», «Գաղտնի գործիչ»։

ԱՇԽԵՆ-ԽԱՐԱԶՅԱՆ

Թիֆլիսի գիմնազիան ավարտելով,— անցնում է թատրոնական աշխատանքի։ Առաջին անգամ բեմ է բարձրանում Զուբալովի անվան ժողովրդական տանը 1916 թվին։

Բեմական աշխատանքների գերազույն մասը անց է կացրել ժողովրդական և բանվորական թատրոններում։ Հայաստանի խորհրդայնացման առաջին իսկ օրից աշխատում է Հայաստանում —անձվեր լծակից դառնալով Պետշրջիկ թատրոնի կազմակերպման գործին 1921 թվից։

Հաղթահարելով բոլոր դժվարությունները, ներկայիս Պետական Շրջիկ Թատրոնի լավագույն հարվածայիններից մեկն է, վոր արժանացել է կարմիր տախտակի վորպես պարտաճանաչ դերասանուհի և հասարակական աշխատանքների համար։ Լավագույն դերերն են «Հալածվածներ» — Ֆենյա, «Բեկում» — Տատյանա, «Յերրորդ ամենա» — Վալյա և այլն։ 1930 թվին առաջ քաշման կարգով ստանձնում է ռեժիսոր-ասիստենտի պաշտոնը։

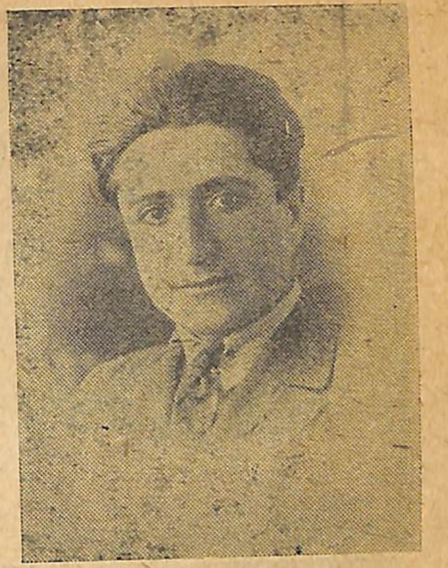

ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԼԻՊԱՐԻՏ

Բեմական գործունեյությունը սկսել է 1926 թ. աշխատել է Բան-ակումբներում և Նախկին Բանշրջիկ Թատրոնում։

1928 թ. ընդունվում է աշխատանքի Պետշրջիկ Թատրոնում վորպես հուշարար, սակայն յուր բեմական ընդունակությունների շնորհիվ կարճ ժամանակամիջոցում մտնում է ստեղծագործող պերսոնալի շարքը։

Աչքի յե ընկել յուր բարեխիղճ աշխատոնքով, վորպես հարվածային տարել է հասարակական աշխատանքներ, արժանացել է կարմիր տախտակի։ Շնորհալի կերպով կատարել է մի շարք դերեր՝ «Ցասում» գյուղխորհրդի նախագահ, «Մաքառում» Ջալիլ, «Յերկու կյանք» Ամիխաչո և այլն։ 1931 թվից ստանձնում է ասիստենտի պաշտոնը։

ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ ՎԱՐՅԱ

Բեմական գործունեյությունը սկսել է 1905 թվից։ Գլխավորապես աշխատել է Թիֆլիսի բան-ժողովրդական թատրոններում։ Պետշրջիկ Թատրոնում աշխատում է 1927 թվից ուր աչքի յե ընկել յուր բարեխիղճ և ժրաջան աշխատանքով։ Յեղել է հարվածայինների առաջին շարքերում։ Արժանացել է կարմիր տախտակի և գրամոտայի։ Նրա կատարած դերերից արժե հիշատակել վորպես հաջողված տիպեր «Յերկու կյանք» Սալբի, «Անհաշտ» Շողեր, «Յերրորդ ամենա» Ակուլինա, և այլն։

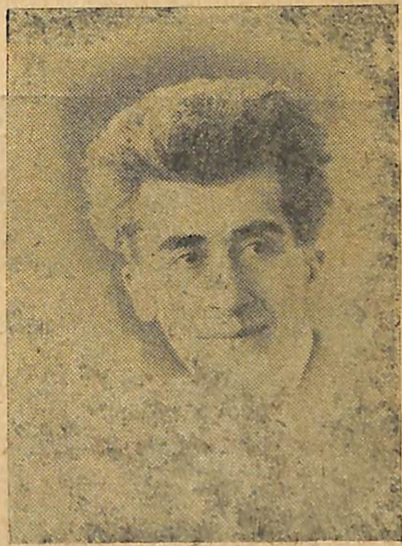

ԲԱԲՅԱՆ ԱՐՏՅՈՒՐ

Ավարտելով Թիֆլիսի Նկարչական դպրոցը, գլխովին է բեմին 1908 թվից։ Աշխատել է ժող. արտիստ Ամո-խարազյանի կազմակերպված խմբերում։ Նրա աշխատանքները չի սահմանափակվել դերասանությամբ, այն խմբերում ուր նա աշխատել է՝ բարեխղճորեն տարել է նաև նկարիչի դժվարին աշխատանքը։

1929 թվից մտել է աշխատանքի Պետշրջիկ Թատրոնում, վորպես դերասան և արտաքին ձևավորող։ Երախուսանքի յե արժանացել յուր ժրաջան և տոկուն աշխատանքների համար։ Աչքի յե ընկել հաջող դերակատարությամբ հետեվյալ պիյեսաներում։ «Ցասում» Սաթլիկյան, «Անհաշտ» Հովնան, «Յերկու կյանք» Միխոն, և «Նինա Տրաուցկայա» Սալոմկո և այլն։

ԱԶԳԱՅԻՆ
ՀԱՄԱՐ

ԱՍԱՏՐՅԱՆ ՍԻՐՈՒՇ

Բեմական աշխատանքները սկսել է Թիֆլիսի դրամխմբակներում 1918 թվից։ Պետական Շրջիկ թատրոնում աշխատում է 1928 թ. աչքի յե ընկել վորպես հարվածային իր ժրաջան աշխատանքներով։ Հաջող դերերն են «Յերրորդ ամենա» Լիզա, «Կանաչ աղմուկ» Նատալիա և այլն։

ՀԱՄՌ-ԵՄԻՆԻ

1920 թվից աշխատել է գյուղական ինքնագործ թատրոններում. Պետշրջիկ թատրոնում աշխատում է 1930 թվից։ Աչքի յե ընկել յուր կատարած բարեխիղճ աշխատանքներով և հարվածայնությամբ։ Հաջող խաղացված դերերն են. «Մաքարում» Թաթո, «Ցասում» Նիկիտա-աղա, «Անհաշտ» Խաչագողյան և այլն։

ՓԱՆՈՅԱՆ ՎՐՈՒՅՐ

Աշխատել է արդյունաբերության մեջ վորպես բանվոր և լայն մասնակցություն է ցուցադրել դրամխմբակներում։

Պետշրջիկ թատրոնում աշխատում է 1930 թվից, աչքի յե ընկել վորպես հարվածային, մի շարք խաղացած դերերից արժե հիշատակել. «Ցասում» Բարսեղ բիձա, «Անհաշտում» Թաթիկյան և այլն։

ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ ՑՈԼԱԿ

Ավարտելով Շուշվա թեմական դպրոցը, 1917 թվից սկսում է իր բեմական գործունեությունը Բաքվի և Բալախանի բանվորական ինքնագործ և պրոֆեսիոնալ խմբերում. 1928-30 թ. աշխատել է Բաքվի Կարմրադրոշ Պետթատրոնում։ Բացի իր բեմական աշխատանքներից, վորոշ արդյունաբերական վայրերում տարել է, թե բեմական և թե լայն հասարակական աշխատանքներ։ 1931 թ. սկսում է աշխատել Պետշրջիկ Թատրոնում, մի տարի ընդհատումից հետո նորից շարունակում է իր ժրաջան աշխատանքը Պետշրջիկ Թատրոնում։

Լավագույն դերերն են՝ «Մաքառում» Սագին, «Կարմիր ցանքս» Բեգլար, «Ցասում» Ստեփան և այլն։

ԹԱՌԱՅԱՆ ԼՅՈՒՍԻ

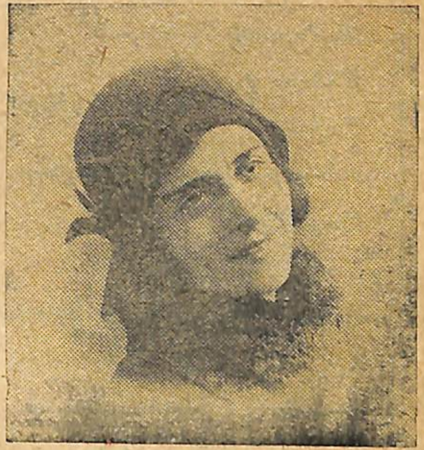

Ավարտելով Թիֆլիսի Գայանյան միջնակարգ դպրոցը, 1920 թվից մտել է Բաքվի Կարմրադրոշ Պետական Թատրոն, ուր աշխատել է մինչև 22 թ. վորից հետո աշխատանքներ է տարել թատրոններում. դրա հետ միասին զուգընթացաբար տարել է հասարակական աշխատանքներ. 1926 թ. նորից աշխատել է Բաքվա Կարմրադրոշ Պետական Թատրոնում։ Պետշրջիկ Թատրոնում սկսում է իր աշխատանքը 1930 թվից. մի տարի ընդհատումից, նորից տանում է իր ժրաջան աշխատանքը Պետշրջիկ Թատրոնում։ Աչքի յե ընկել հաջող դերակատարությամբ. «Մաքառում» Վաթո, «Յերկրորդ հարվածային» Վալյա, «Ցասում» Աղբիկ և այլն։

ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

Յերկար տարիներ աշխատել է տպարանում վորպես գրաշար և ապա 1910 թ. աշխատել է վորպես դերասան Թիֆլիսի բոլոր բանվորական թատրոններում և պրոֆեսիոնալ խմբերում զուգընթացաբար աշխատել է տպարանում մինչև 1915 թ., 1915-1917 թ. Բաքվա խմբում, ղեկավ. Տ.-Սիրանուշի. 1917-1927 թ. տոկուն աշխատել է Հյուսիսային Կովկասում Պետական և Աշխատանքային Կոլեկտիվներում. զուգընթացաբար տարել է լայն հասարակական աշխատանքներ, ուր արժանացել է մեծ խրախուսանքի. 27-30 թթ. Թիֆլիսի Աշխատանքային Կոլեկտ. ղեկ. Ա. Արմենյանի. 1930-31 թ. աշխատել է վորպես գրաշար Պետհրատի տպարանում. 31-32 թ.թ. Բանվորական Թատրոնում, ներկայումս Պետշրջիկ Թատրոնում աչքի է ընկել խարակտեր դերերում։

-50-

ԿԱՐՄՐԱԴՐՈՇ ԱՌԱՋԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ա Յ Ն Ո Ր Ը

Բոլոտովի 10 մոմենտ․ —— Փոխադր․ Ամո-Խարազյանի

Գ Ո Ր Ծ Ո Ղ Ն Ե Ր

Կարմիր բանակային	Հովհաննիսյան Ջ.
Նոհրատ Նոհրատյան, դիրեկտ. խորհտնտ.	Փանոյան Վ.
Ոլյա կուսբջջի քարտուղար . . .	Աշխեն-Խարազյան
Վաղարշ Վաղարշյան, բժիշկ . . .	Բաբյան Արտ.
Անթառամ Սիմոնյան	Ասատրյան Սիրուշ
Մանյա } նրա զավակները . . .	Լյուսի Թառայան
Սարգիս }	Հովհաննիսյան Ար.
Թեոդոր Ոլյայի ամուսինը . . .	Սողոմոնյան Յ.
Մարտիրոս, հյուսն	Ներսիսյան Լիպ.
Նազիկ նրա կինը	Կարապետյան Աշ.
Բարսեղ Բարսեղյան, գյուղատնտես . .	Հարությունյան Հ.
Նիկիտ նախկին զինվոր	Բաղդասարյան Հովհ.
Լուկինաց Թեոդորի մայրը . . .	Բեգիջանյան Վ.
Վանիկ տրակտորիստ կոմյերիտ. . .	Խարատյան Ն.
Պետրոս	Համո-Եմինի
Խամզա բատրակ , . . .	Փիլոյան Արս.
Ալեքսանդր } բանվորներ . . .	Ներսեսյան Խ.
Անդրանիկ }	Խաչատրյան Լ.

Բեմադրություն՝ ԱՄՈ-ԽԱՐԱԶՅԱՆԻ

Արտաքին ձևավորում՝ ԱՐՏՅՈՒՐ ԲԱԲՅԱՆԻ

. Պետհրատի տպարան. Յերևան. պատվեր № 760. գլավլիտ 9192. տիրաժ 10Ց .

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0766996

214

111
2326

214